

דברי סיכום לפרק "חבית"

בירור דיני החיטה שבפרק זה הגיע לסיכום ידוע, ועיקריו הם: כל מלאכת סחיטה, שהעושה אותה נתכוון בעיקר למשקה היוצא — אסורה. במקרים אחדים יש בכך איסור מדברי תורה ובמקרים אחדים רק מדברי סופרים. ואילו מלאכת סחיטה שהיא חלק מהכשרת דבר מאכל לצורך אכילה, גם אם נעשית בו אותה פעולה עצמה של סחיטה — איננה קרויה מלאכת סחיטה, והיא מותרת מן התורה, אלא שבמקרים מסוימים גזרו חכמים וישנם כמה סייגים הלכה למעשה.

אף בעית הכשרת האוכלים, הנדונה בהמשך הפרק, סוכמה בדרך זו: מאכל שאפשר למעשה להשתמש בו ללא צורך בהכשרתו לאכילה אין איסור להוסיף ולשפר טעמו. כן אין איסור הכנה ושימוש בחמין לתיקון מאכל, אלא אם כן לא היה ראוי כלל לאכילה קודם לכן, או שהפעולה הנעשית בו היא מלאכת תיקון גמורה המשנה את האוכל לדבר אחר לגמרי.

גם בענין שבירת החבית, לשם שימוש במאכל שבתוכה, נפתרה הבעיה על כמד אותו שיקול בסיסי, לאמור: הכל נידון לפי מידת התיקון שיש בדבר, אם יש בו תיקון ואז השבירה אסורה, או שתיקונו רק מועט וקלקולו מרובה ואז מותר לכתחילה לשבור. זאת ועוד: אם עיקר מטרת העשייה הוא לצורך המאכל ולא לתיקון הכלי מותרת העשייה.

מקצת מדיני סחיטה הקשורים במלאכת "המלבן" (רחיצה) בשבת הוכחו לסיכום שעיקרו נוטה להתיר, תוך הסתמכות על אותן שיטות בהלכה הסבורות שמלאכה זו היא מלאכה שאין מתכוון לה, ואינה צריכה לגופה — ולא אסרו בה חכמים.